
U ZNAKU ZAVIČAJA – U POVODU NAGRADE FRAN GALOVIĆ ZDRAVKU SELEŠU

(Zdravko Seleš, GALOVIĆ I ZAĐNE STVARI: Podravski eseji i zapisi; Društvo hrvatskih književnika - Podravsko-prigorski ogranak, Biblioteka Rukopis, Koprivnica, 2014.)

Mihaela Cik, Đurđevac

Za knjigu *Galović i zađne stvari: Podravski eseji i zapisi* Zdravko Seleš dobitnik je književne Nagrade *Fran Galović*, svečano uručene na zatvaranju 22. *Galovićeve jeseni*.

Svi oni koji su jednom vidjeli izdanja Biblioteke *Rukopis* Podravsko-prigorskog ogranka Društva hrvatskih književnika znat će da se na njihovim koricama, osim otisnutog autorovog rukopisa, nalazi i mali izrezani prozor. Prozor u svijet – rekli bi mnogi. Uistinu, odlučimo li se ušuljati kroz prozor u knjigu, otvara nam se jedan novi svijet, a tada se ideje i pojave iz tog literarnog svijeta pronose dalje i nastavljaju živjeti u svijetu koji običavamo zvati stvarnim. Ne zaboravimo: prozor omogućava komunikaciju, a djelo ne (za)živi ako ne ostvari vezu sa čitateljem.

Svijet u koji ulazimo čitajući najnoviju knjigu Zdravka Seleša svijet je ispunjen osobama, mahom umjetnicima i književnicima, čija su djela snažno djelovala na autora. Ne događa se rijetko da nas tuđe riječi ili slike potaknu na osvještavanje i artikuliranje vlastitih zamisli. Zdravko Seleš učinio je to kroz svoje eseje i zapise, forme koje uz znanstvenu analitičnost dopuštaju i dozu umjetničke obrade. Rezultat je knjiga “Galović i zađne stvari”, u kojoj je na jednom mjestu sakupljen dio zapisa nastalih u trideset godina dugom stvaralaštvu. Prisjetimo li se da je prethodna Seleševa knjiga “Snovi i sjene / Senje i tenje / Songoj kaj ombroj” većim dijelom izbor iz prije objavljenih pjesama, priča, prijevoda i eseja, možemo zaključiti da ove dvije knjige u paru predstavljaju svojevrsan rezime cjelokupnog autorovog stvaralaštva. Ostaje nam da vidimo hoće li nakon podvlačenja crte autor krenuti u nekom drugom književnom smjeru.

Među likovima koji vladaju svijetom knjige “Galović i zađne stvari” svaka-

ko se neki više ističu. Prvi je od njih, dakako, Fran Galović, koji ne samo što je dobio povlašteno mjesto u naslovu, već je i knjiga objavljena u godini u kojoj obilježavamo stotu godišnjicu njegove smrti. Uz Galovića treba izdvojiti Božicu Jelušić i Ivana Goluba, kojima su posvećene čitave cjeline ove knjige i o kojima autor piše od samih svojih stvaralačkih početaka do danas. To su književnici s čijim se riječima živi i kroz čije se riječi razvija. Golubovu misao o tome kako je "Bog čoveka od zemle napravil (...), ali od one zemle na kojoj se čovek rodi" Seleš razvija: "I ja sem od te zemle, i ja sem del toga sela jer sem od nega dobil svojega oblika, svojo narav i svoje znanje o svetu – malomu svetu zavičaja, ali i velikomu svetu f kojemu je se samo vekše, a zaprav isto!" Te nas njihove riječi upućuju na fenomen zavičajnosti koji se na različite načine provlači kroz cijelu knjigu. Tako u knjizi osim cjelina posvećenih Božici Jelušić i Ivanu Golubu nalazimo i cjeline "Podravska arkadija – zavičajne skice i portreti" i "Kak preađa kajkavska slava". Već se iz njihovih naziva može zaključiti da se zavičaj predstavlja kao idila, kako u umjetnosti obično i biva, no pokazana je i druga strana. O zavičaju se može govoriti i govori se i na negativan način, može ga shvaćati kao nedostižnu čežnju ili osjećati nepripadnost mjestu koje bi trebalo smatrati svojim zavičajem. Različita promišljanja o zavičaju najprisutnija su u zadnjoj cjelini knjige naziva "Galovićiana ili utjehe zavičaja". U toj se cjelini knjige nalazi i tekst "Jesmo li izdali Galovića ili o zavičaju kao temi nagrade Fran Galović" iz kojeg je preuzet dio rečenice koji se nalazi ispisan autorovom rukom na koricama. Tom se rečenicom zavičaj pokušava definirati kao "subjektivna kategorija, osjećaj, odnosno skup osjećaja koje nosimo sa sobom od djetinjstva, u kojemu smo obično bili zaštićeni ljuskom obiteljskog jajeta i zato je život u zavičaju, iza kojeg se skriva ta sigurnost djetinjstva, vrlo često najbolji, najsretniji dio našeg života, kojemu se želimo vratiti, za kojim galovićevski čežnemo kao za sigurnom lukom". Galović je dakle prisutan kao stalna inspiracija te tako zatvara krug od samog početka, odnosno naslova knjige, do njezinog posljednjeg dijela.

Nakon što smo upoznali glavne likove ovog književnog svijeta, vrijeme je da predstavimo i ostale, nikako manje važne. Nailazi se tu na niz književnika i umjetnika o čijim je djelima Seleš pisao kroz godine. Pisao je o velikanima poput Držića i Krležu, ali i o gotovo zaboravljenim zavičajnim autorima Petru Grku i Đuri Rašanu. Bavio se hrvatskim književnicima koji su stvarali u drugoj polovici prošlog stoljeća poput Božene Loborec, Dubravka Ivančana ili Željka Sabola, kao i onima koji stvaraju danas. Posebno mjesto u ovoj knjizi dobio je i međunarodni jezik esperanto, s kojeg je Seleš preveo tri eseja kako bi se i neesperantisti mogli upoznati s njima. Osim toga, u knjigu je uvršten i tekst o dvojezičnom hrvatsko-esperantskom izdanju Golubove knjige "Svjetlo i sjena / Lumo kaj ombro", kao i esej o Đuri Rašanu, koji je kao i Seleš pisao na tri jezika: književnom standardu,

esperantu i kajkavskom. Treba spomenuti da se kajkavština provlači kroz cijelu knjigu dokazujući da njezina slava ipak još uvijek nije prošla. Dapače, kajkavska riječ “zađne” dospjela je u naslov knjige kao predstavnik zavičaja uz Frana Galovića.

Ove bismo eseje i zapise mogli shvatiti i kao predavanja u pismenom obliku; ima u njima činjenica, ali i poticajnih misli, lako su čitljivi, ali ne izostaje ni dašak liričnosti. Osvrnemo li se na sadržaj knjige, prikladno bi ih bilo nazvati predavanjima za uvod u zavičajnost. Zavičaju se, naime pristupa i kao apstraktnom fenomenu i kao pojavi konkretiziranoj u djelima umjetnika i književnika. Od njega se udaljava kada se ne piše o temama usko vezanima uz Podravinu, ali mu se i ponovno vraća i sagledava iz drugih perspektiva. Svijet ove knjige stoga nudi bogatstvo dojmova, a prozor kroz koji se u njega ulazi čeka otvoren.